

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vita Reverendi Patris Vincentii Carafæ, Septimi Societatis Jesu Generalis

Bartoli, Daniello

Leodii, 1655

Cap. VII. Quam regendi rationem sequeretur Vincentius.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42928

ejus gratiam, lucemque cælestem instrumenta.

C A P U T VII.

Quam regendi rationem sequeretur Vincentius.

Societatis præfecturæ, & cruce

SOCIETATIS JESU præfecturæ, Vincentii judicio, non nisi cruce sunt, eæque Christi cruce haud absimiles. speciosos quidem titulos præferunt: at simul spinas Præfectorum verticibus imprimunt. Et illi profectò solam boni speciem habent, non fructum ferunt ullum: hæ autem nimis ex vero crudeliterque pungunt, nec inanis honor aut plagis medetur aut dolori. Quisquis igitur seipsum edomare ac vincere studet, oblatas regiminis curas, eo quidem authore, minimè subterfugiet, sed modestè admissas leniter feret. Enimverò religiosorum cœtuum magistratus, si rectè administrantur, propiùs ad ministeria accedere quàm ad magistraria: primatus virtute potiùs, quàm auctoritate constare: imperia exemplis magis, quàm præceptis firmari: eorum denique

denique Præsidibus adeo non licere immunibus esse, ut lex gravissima imposita sit, omnibus ut sint omnia: totque habeant corda (si ita loqui fas est) quot subjectos; totque indoles, quot ipsi genios diversos. Quæ omnes Ecclesiastici ac Religiosi regiminis leges fusè à Gregorio Theologo descriptæ, à Vincentio studiosè observatæ sunt; ut ex hoc & tribus sequentibus capitibus planum fiet.

Igitur Vincentius propè per omnes inferiorum Magistratum gradus, ad supremum Generalis conscendit. Nam Magister Novitiorum, Rector Collegii Neapolitani, Præpositus Domus Professæ tertium, ac denique Neapolitanus Provincialis extitit. Et nisi Porcia, minervini Princeps, eademque Vincentii soror, ejus opera & monitis ad piissimum vitæ genus traducta, in quo jam à viginti annis procul à sæculi inaniis se exercet, apud Societatis Præsides intercessisset efficacissimis Principum precibus, ne Neapoli emoveretur, etiam Rectorem Collegii Romani, & Provinciam Siciliae egisset. huic siquidem muneri destinatus & auctoritatis litteris (quas patentes vocamus)

Per eas propè omnes proventus constitutionibus semper inhaerebat.

à

à Mutio Vitellesco Societatis Generali
 jam instructus erat. Omne porro illud
 regimen ad Constitutiones S.P.N. Ignatii,
 & prudentiæ placita composuit. Ille leges
 regendi, hæc rationem iis utendi præscri-
 bebat. Atque adeo regente Vincentio
 Ignatius adhuc præerat, ipse autem, stre-
 nuus ejus administer, ejusdem legum
 usum urgebat. Non ergo umquam ex
 moris instituti que politici normâ (qua
 peste nulla ad florentissimi cujusque Or-
 dinis Religiosi tabem ac labem præsen-
 tior) non ex respectibus humanis, non
 alia parum probabili arte sibi subjectos
 rexit. Unicam Numinis gloriam, eorûm-
 que salutem ac processum in virtutibus
 in gubernando spectabat : quem finem
 Sanctissimus noster Conditor Societati
 proponit. Hinc causas ducebat omnes
 concedendi quidpiam aut negandi, pro-
 movendi aliquem aut deprimendi, corri-
 piendi aut laudandi, leniùs aut asperiùs
 habendi. Et quod quidem attinet ad
 exemptiones à communi legum observa-
 tione, vehementer ab iis semper abhor-
 ruit; quòd diceret, ut res est, conditas
 esse ut observentur : facili que unius
 alteriusve

non fa-
 cile
 quem-
 piam iis
 aut aliis
 legibus
 eximēs

alteriusve ab iis absolute viam sterni ad communem violationem. Quippe numquam defore, qui privati commodi causâ, ea postulent, quæ solius necessitatis, prioribus permiffa sunt. Hæc verò si concedas, institutum Religiosum, quod legibus velut nervis astringitur ac viget, dissolvitur; si recuses, nihilominus, turbatur. Inter leges à Generalibus toti Societati præscriptas, hæc est, ut nemo Nostrorum Horologium rotatum suos in usus habeat, utpote ob illius pretium Societatis paupertati religiosæ parum congruum. Fuere è Provincialibus Aquilonaribus, qui solvi eâ lege peterent, gubernationis saltem, aut inspectionis Collegiorum tempore. Cùm enim ea subinde plurium dierum spatio diffita sint, ideoque, dum adeuntur, nonnumquam in desertis locis aut sylvis sit pernoctandum, Horologiis illis aiebant opus se habere, quò & tempus itineris metiri, & in illo se regere possent. Qui tamen à Vincentio tulere repulsam. Etenim pauperes nos esse, neque pauperibus in more positum, ut horologiis tam pretiosis per iter utantur: quin verè pauperibus, quales

H

nos

nos esse decet, deesse multa non modò naturæ commoda, sed & necessaria. Fortiùs etiam egit cum infelice quodam transfuga, qui cùm nescio qua dignitate, quam spe ac studio præceperat, exclusum se vidisset, à Societate defecit, abjectoque habitu religioso eò asyli confûgit, unde authoritate nostra extrahi nequiret. Cùm verò vel redire ultro ad Societatem, vel ascribi alteri religiosæ familiæ illum oporteret (quatuor enim vota ritè Deo nuncupaverat) Vincentium facultatem rogavit, ad unum è militaribus ordinibus transeundi: cui ipse super hoc postulato in hunc modum rescripsit. *Tertium caput est, quod eius generis venia ne uni quidem umquam à sæculo concessa sit: absit igitur, ut ego illi aliàs concedendæ viam aperiam. Quamobrem pro explorato habeat Reverentia vestra, numquam à me extorturam, ut se in Ordinem militare, aliúmve, in quo disciplina religiosa non observatur, missione meâ transcribat. Certè non inani religione tentarer, si hanc portam in Societate panderem. Ita ipse. Qui multò impensius cavit, ne portas illas, quas S. P. N. Ignatius, Spiritûs sancti afflatu &*

ope,

ope, sua ipsius manu clausit, referaret: qualis illa, quâ excluditur Societate libertas omnis admittendi Ecclesiastici primatûs, qualiscumque ex ejus gestione spes cultûs divini, salutisque animarum affulgeat. Ita cum ab aliquo è primis Europæ Regibus postulatum esset, ut nominationi unius è Nostris in Episcopum Canadensem acquiesceret, numquam eò adduci potuit. Quamquam Canada regio est Americæ Septentrionalis, una omnium incultissima pariter & inhumanissima; ex qua nulli alii census sperari possint, quàm incommodorum, ærumnarumque ingentium, mortisque deinde violentæ ac crudelissimæ: (quali morte tres è Nostris Sacerdotes novissimè extinctos, hæc me scribente, nunciatur) quamquam etiam RR. PP. Assistentium postulatis annuendum videretur. Cæterum hanc mihi curam commisit, ut in commentariis rerum nostrarum perquirerem, qua se ratione gessisset Ignatius, dum R. P. Nunnus Barettus in Patriarcham Æthiopiæ assumptus est: quæ ratio ex iis quæ in vita S. illius Parentis retuli, sat liquet, itemque ex decimæ partis Con-

Et dignitates Ecclesiasticas etiam molestas Societate excludens

stitutionum explanatione, nempe non aliter, quam præciso Summi Pontificis imperio adactum id concessisse. Quo comperto certus recusare quod postulabatur, de tota re R. P. Galliæ Assistentem cum monuisset, adjecit duas in Societate esse portas, quarum si altera semper aperta maneat, & altera semper clausa, primævum illius spiritum semper conservandum. & priorem quidem amittendis jugi religiosi impatientibus, atque adeo legum violationi Societate excludendæ struetam; posteriorem verò dignitatibus Ecclesiasticis, pariterque ambitioni arcendæ. Ita ipse rectè: nam Reipubl. anima, legum observatio est; pestis, ambitio. Illa etiam infirma membra confirmat: hæc præcipua quæque corrumpit.

abdica-
ro o-
mni pri-
vato af-
fectu

Porro ejusdem S. Parentis nostri decretis ac constitutionibus constanter inhærens, nec alio, quam ejus spiritu agi se patiens, numquam in muneris administratione privatæ in aliquos benevolentia tribuit quidquam, numquam proprii commodi rationibus, nedum violentæ cuiquam turbulentioris animi affectioni. Non inquam, in quopiam ad Magistratus evehendo,

evehendo, vel aliorum in sese, vel suum in
 alios amorem spectavit; ratus quod res est,
 ex publico illo communiq̄ue munerum &
 magistratuum velut fundo, meritis omnia
 deberi; & quantum benevolentia aliquo-
 rum daretur, tantum aliorum juri detra-
 hi. Adde non modò cœcum, sed & infame
 obtrectationibus regimen, ubi gratiosi
 regnant. Neque verò virtuti locum esse,
 ubi gratia pluris fit. Quamobrem nequē
 ullum utcumque sibi parum benevo-
 lum infra jacere sivit, quem merita ac
 virtus altiùs propellerent: ut nemo jure
 metuere potuerit, ne velut ab aspectu, &
 è numero promovendorum sepositus la-
 teret, quem spiritus primùm religiosi
 pectoris, tum ingenita facultates, memo-
 riâ & provinciâ aliquâ dignum redderent.
 Quæ res eò admirabilior, quòd homini
 plenissimo jure, summoque cum imperio
 ei Reipublicæ præsidenti, in qua tot sunt
 eximii viri muniis meritò pares, & nu-
 mero longè superiores, promptissimum
 esset nonnullorum fructuosam benevo-
 lentiam colligere, tamquam in honestum
 censum supremi Magistratus. Sed ut
 cetera abessent, rem benè æstimanti,

damnosissimus est quæstus benevolentia mortaliū, etiam omnium, si cum minimo divini amoris aut gloriae detrimento conjunctus sit. Quod si quis iis dotibus esset instructus, quæ plus habent elegantia, quàm momenti ad regimen religiosum (quales sunt nobilitas non vulgaris, præstantia ingenii doctrinae, & speciosa quædam ratio civilitatis, atque hujusmodi, quæ vulgus in pretio habet) ipse, si exortes virtutis essent, vix pluris nihilo faciebat, dicere solitus in familiis religiosis non aliter de hominibus ad regendum admovendis judicandum, quàm militiæ de gladiis ad præliandum. Quemadmodum enim nihil militem juvet, dum conferendæ sunt manus, quòd capulus gladii aureus sit, si gladius ipse plumbeus; ita non decora illa, siquidem sola sint: sed insitas ad gubernandum facultates, quæ rem conficiant, in deligendis Rectoribus spectandas esse.

Et hu-
mano
metu

Denique liber erat Vincentius in Societatis procuratione, ab humana quadam formidine, quam plerique è lycæo mundi sapientes prudentiæ partum falsò autumant, rectiùs dicerent inconstantis motum

tum

tum animi parumque Deo fidentis. Neque enim se umquam eò adduci passus est, ut magnatum voluntati minus probabili cederet, dum animi dumtaxat gratiâ, aut certè levi de causa, rem aliquam non levi religiosæ disciplinæ dispendio, famæque jacturæ obnoxiam instanter petunt. Fac enim accidere, quod sæpè, ut si eorum votis non obsequare (vetante scilicet Numinis offendendi metu, & boni publici respectu) justissimam repulsam contemptum sui interpretaturi sint, eosque à quibus tulère, deinceps, invisos habituri: tamen minimè purgandos apud Supremum Judicem, Præsidentemque Præsidentem eos, qui probrosæ suæ indulgentiæ postulata Principum obtendant: parum enim referre portane civili, ut aiebat, an verò rustica res offensionis plenas in religiosam familiam inducas; id est, an Principum virorum gratiâ, an verò vulgarium, offensionem crees. Et si in negotio aliquo simul Numini, simul homini satisfacere nequeas, certè nefas esse infra homines Deum haberi: qui homines, si æquitatis amantes fuerint; non modò disciplinæ religiosæ, haud gravatè

Impru-
dentiq;
pietate

laturos voluntatem divinam suæ præferri, quamquam non sine molestia sua, atque incommodo: sin ab æquitate atque ratione abhorrebunt, indignum planè esse, Deum abs te negligi, ut ab iis gratiam ineas. Quæ placita maximè sequebatur, quando cum Nostris negotium erat. Neque verò ea pietas, quæ S. Ignatio jure dicta, *imprudens*, eum ab instituenda è Constitutionum præscripto Societate vel latum unguem unquam abduxit. Cujus constantiæ ne multa exempla congeram, Epistolæ ad quemdam Superiorem ab eo exaratae partem trāscribo. R. P. nostrum
 „ est optimæ matri Societati pro virili ad-
 „ esse. Posteaquam Præpositus Domus Pro-
 „ fessæ rei statum te docuerit, eaque Do-
 „ mino Deo vehementer commendatâ,
 „ omnem facultatis atque industriæ tuæ
 „ confidentiam animo excluseris, rem sua-
 „ viter æquè & fortiter age. Præ oculis sit
 „ major Dei cultus, Societatis bonum, pro-
 „ ximi exemplum, conscientiæ obligatio,
 „ & Sanctitatis suæ imperium. Si, quod in
 „ votis est, à nobis obtinebitur; quod fas est,
 „ fiet, & placidè: sin autem negabitur,
 „ fiet itidem quod opus erit, tametsi non
 „ fine

sine molestia, quæ interim sedato animo „
 toleranda erit, ne major existat ex no- „
 stra cum voluntate divina discrepantia, „
 & stimulo conscientiæ. Summâ eniten- „
 dum, ut impunitatis spes, utique Ordi- „
 num religiosorum lethale toxicum, pro- „
 cul *Societate arceatur*. Ita ipse, & in hoc
 & in ceteris negotiis religiosâ planè for-
 titudine. Quam quidem non nescio vi-
 sam nonnullis propius, quàm par esset, à
 severitate abesse. Sic enim usuvenit in
 amplis cœtibus, ut non omnium sincera
 sint iudicia, propter afflatum quendam
 pravarum affectionum, quo fit ut aliqui
 id dumtaxat probent, quod sibi commo-
 dum; & æquè quod incommodum est,
 improbent. Nec defuere, qui animo mi-
 nimè malo, religiosaque modestia, Vin-
 centium per litteras obtestarentur, de
 severâ regiminis ratione tantillum ut re-
 mitteret: epimverò Præsides Societatis
 sese bonas matres erga subjectos præbere
 oportere. At ipse inter eas legendas, Non
 matres, subiecit, sed patres: quasi dice-
 ret, non molli, parumque ad prudentiæ
 charitatisque leges conformata suavita-
 te utendum illis esse, ut malint eos

contentos vivere quàm probos, sed virili robustoque amore, qui modò meliores efficiat, parum pensi habet, si mœrore afficiat; *Idquæ ad horam*, ut ait Apostolus, *& secundùm Deum, ut in nullo detrimentum patiantur.* Certè non solent mollia medicamenta ægris multum prodesse.

Adhibi-
tâ infi-
gni pro-
viden-
tiâ

Porro quod attinet ad prudentiam, quam diximus alterum fuisse illud, ad cuius normam Vincentius regimen suum exigebat; non semel aliquos ex Assistentibus audiui (sic eos nominamus, qui Generali sunt à consiliis) cùm eum inde commendarent, quòd in consultationibus sententiam ut plurimum diceret omnium probabilissimam: deinde quòd frequenter illi ex tempore occurrissent, quæ ab ipsis post longam indaginem deprehendi non potuerant: præterea evenisse interdum ut in negotiis intricatis & peregrinis, mirâ quadam solertiâ, causæ viscera certiùs altiusque pervaderet, quàm qui ex incolis ac præsentibus solertissimi. Et exitus confirmabat, Vincentii iudicium unum omnium, opportunissimum fuisse. Quæ mentis perspicacitas potissimum

mum

mum emicuit in rebus, responsisque ad viros Principes ita componendis, ut neuter contraria simul postulantium posset meritò offendi. Qua de re nihil amplius hoc loco dicere habeo. Præterea, quoniam personarum, rerum, ac locorum peculiaris notitia, ad rectum de iis iudicium non utilis tantum, sed necessaria est; mirum dictu, quotuplice industria, quantoque labore eam sibi compararit. Testes sunt, præter cætera, libri non pauci ab eo, memoriæ causâ, manu sua exarati, tantillo tempore, quo uniuersæ Societati præfuit. In iis, velut in epitomen redactum vides jus civile instituti nostri, quidve nobis fas aut nefas, sive ex consuetudine veteri, sive ex Pontificum diplomatibus, sicut periti exposuere. Observatur etiam Provinciarum Europæ, & utriusque Indiæ status. Conditiones item cuique gradui propriæ, seu Præsidium seu subiectorum, aliæque etiam minutâ; sed ad regiminis velut horologii tractationem idoneam minorum, velut rotularum, non exigua cura sit necesse est. Huic studio statum quot diebus temporis spatium dabat: itaque aptior ad regendam
in

in dies evadebat. Neque enim egregii Rerumpublicarum Rectores nascuntur, sed fiunt usu & industriâ magistris. Et parum æqui hominis sit, arbitrari novellum Generalem, familiæ impositum perquam multiplici ac frequenti, ab ipso magistratûs primordio æquè peritum gubernandi esse debere, atque alium, qui viginti aut triginta annorum gubernatione industriam acuerit; illiusque initia cum hujus fine componere. Ars enim regendi regendo discitur: & experientia ejus magistra uti non nisi fluxu temporis gignitur; ita crescit observatione rationum agendi & eventuum, non adversorum minus quàm secundorum. & impigisse, offendisseque, cautioni est.

Maximè è
cælo
petita;

Ceterum quantumlibet Vincentius iudicio & peritiâ valeret, numquam tamen iis solis niti ausus est; nec verò solâ Patrum Assistentium, quam tamen semper maximi fecit, sapientiâ, (quippe hominum in consilii sui partem à Societate tota delectorum) sed diviniorem è cælo accersendam ducebat. Noverat enim prudentiam humanam iis, qui publica negotia gerunt, pernecessariam quidem esse: nunquam

nūquam tamen ab erroris periculo, subinde nec ab errore immunem: atque adeo ad divinæ Sapientiæ regulam identidem corrigendam: scilicet horologio-
rum quoque sonantium ritu, quæ ut peritissima manu conformata directaque, sæpè tamen ad solis cursum ab errore revocanda sunt. Quare quemadmodum S. P. N. Ignatius, licèt è prudentissimis ævi sui, nūquam de re alicujus ponderis decretorium judicium ferebat, nisi consultationem somnus excepisset, id est, ex illius mente, nisi rem iterum, idque ad radios lucis æternæ inspexisset: sic & Vincentius, cujus utique menti semper ille, ut virtutis prototypon, obversabatur. Placita itaque omnia priusquam rata esse vellet, inter precandum Deo proposita, commendabat enixiùs, ut ad gloriam suam dirigeret, faustisque successibus prosequeretur. Hæc vera causa quotidiani illius ad sacram cellulam secessus, certis ac statis horis, quamdiu familiam duxit; non verò ut deliciis animi plusculum indulgeret, aut negotium suum cum Orbis Arbitro ageret. Neque enim tanto in munere, tamque ingentium numero
&

& magnitudine operum supremâ præfe-
cturâ, se suum esse rebatur, sed totum
Societatis, qui admissa Sodalitii Nobilium
Equitum procuratione, ut ante retuli,
ex animo dicebat, nihil sibi deinceps
præter Deum & Sodalitium in oculis fo-
re. Nam gloriam Numinis unicè spe-
ctanti eò gravior cura incessit, quò major
illius quæstus aut jactura in ambiguo sunt.
Et cùm temeritatem quandoque prudenti-
tiâ fortunatiorem esse intelligeret, ad
eum crebro confugiebat, à quo faustitas
omnis, velut è fonte fluit. Erat porro
frequentior ille recursus casibus adversis,
ac periculosis temporibus, ubi prudentia
humana penitus hærente animus magis
fluctuat. Et sanè Deus, cui se Societa-
témque medullitùs commendabat com-
mittebátque, opportuna consilia mirum
in modum dabat. Nec enim rarò accidit,
ut statim ab oratione Scribam, qui sibi à
secretis erat, vocatum, juberet ad eos,
quorum intererat ea scribere quæ con-
sulto precibus Numine didicerat, fue-
rântque post consultationem Patrum As-
sistentium in ancipiti relicta. Atque hæc
ipsa est frequens cum Deo negotiorum
commu-

communicatio, quam tantopere in Generali expetebat S. Ignatius; nimirum ut ex conscio futuri æquè ac præsentis aliquatenus præcipiatur, quid è majore Numinis gloria, ac re Societatis futurum sit. Patet hoc Beati Patris votum ex 9. Constitutionum parte, ubi inter decora, quæ Generalis Electores exquirere in diligendo debent; hoc potissimum statuit: *Omniùm prima*, inquit, *hæc est, ut cum Deo ac Domino nostro quàm maximè coniunctus, & familiaris, tam in oratione, quàm in omnibus suis affectionibus sit: ut & uberius ab ipso, ut boni totius fonte, universo corpori totius Societatis abundantem eius participationem, ac multum valoris & efficaciam, omnibus illis rationibus, quibus ad animarum salutem utetur, impetret.* Hæc Ignatius. Ut autem noster hic optimus Generalis opportuniùs ac certius Deum sibi demereretur, ex iis quos Societas cælo inseruit, modò hunc, modò illum, patronos adhibebat, oblati ad eorum cultum non paucis sacrificiis ex illorum numero, quæ singuli Societatis Sacerdotes singulis hebdomadis faciunt ad eum finem, qui Generali cumque placuerit,

placuerit,

placuerit. Denique numquam litteris ullis chirographum adscribebat, quin S. Vincentio, sibi utique cognomini & Patrono, negotium iis contentum commendaret.

C A P U T VIII.

*Vincentii fortitudo, studiumq;
disciplina religiosa.*

EXposita Sancti nostri Generalis constantiâ, legislatoris constitutiones in omni regimine intuentis, ejusque prudentiâ singulari, (quæ duo in omnes partes rectæ gubernationis pertinent) descendimus, hoc & sequenti capite, ad eas virtutes, quibus velut instrumentis proximis, atque ad illam imprimis necessariis usus est. Quarum prior, fortitudo animi lenitate mixta; posterior, lenitas mixta fortitudine. Namque alteram ab altera si prorsus sejunxeris, continuo ex virtutibus vitia fient, illâ in asperitatem, hac in ignaviam degenerente. De priorre igitur ut prius agamus: Sicuti Vincentii supremus magistratus non fuit aliud, quam

Fortitudo illius
adversus ho-